

רשומות

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

28 במרס 2016

1037

י"ח באדר ב' התשע"ו

עמוד

הצעת חוק לתיקון פקודת הראיות (תיקון מס' 18) (הודאת נאשם), התשע"ו-2016 972

הצעת חוק לתיקון פקודת הראיות (תיקון מס' 18) (הודאת נאשם), התשע"ו-2016

תיקון סעיף 12 1. בפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971' (להלן – הפקודה), בסעיף 12 –

(1) במקום כותרת השוליים יבוא "הודאה";

ד ב ר י ה ס ב ר

(Punishment) (כ"א 31, 249) (להלן – האמנה נגד עינויים) והתפתחויות בחקיקה ובפסיקה.

הוועדה סברה כי אין מקום להמליץ על מהלך נרחב לתיקון סעיף 12 לפקודת הראיות, אלא שנכון יותר להתמקד בכמה תיקונים עיקריים חשובים. הטעם לכך נעוץ, בין השאר, בפסיקה שהתפתחה והתבססה במשך השנים בתחום ואשר הניחה סביב סעיף 12 לפקודה נדבכים של תפישות ופרשנויות, שאותם ראוי לשמר. כך למשל, במסגרת הפסיקה שדנה בסעיף 12 האמור קיבל הביטוי "חופשית ומרצון" הנוכח בו ושהפך ברבות השנים שגור ומושרש, משמעות רחבה החורגת מפירושו הלשוני הצר ומהתפישה שהיתה רווחת בפסיקה בעניין פסילת הודאות שנגבו באמצעי חקירה שעיקרם כפייה ואלימות, ומאוחר יותר – גם לפסילת הודאות שנגבו תוך שימוש באמצעי תחבולה.

עם השנים הוסט הדגש בפסיקה גם לטענות דבר הפעלת לחצים נפשיים או פסיכולוגיים בלתי הוגנים כטעם לפסילת הודאה, וחלה התפתחות חשיבתית בנוגע לטעמים המונחים בבסיס כלל הפסילה המתואר לעיל במונח זה שלצד התכלית של הבטחת אמינותן של הודאות, התגבשה תכלית נוספת של הגנה על זכויות נאשמים בחקירה ושמירה על טוהר ההליך הפלילי, והובעה דעה כי כלל הפסילה נועד בין השאר גם לחנך את החוקרים ולהרתיע את גורמי החקירה מפני שימוש באמצעי חקירה פסולים. לפירוט נוסף בנושא זה ראו: ע"פ 5121/98 רפאל יששכרוב נ' התובע הצבאי הראשי פ"ד (א1) 461 (להלן – פרשת יששכרוב), פסקה 24. הוועדה סברה כי ראוי לשמר משמעויות רחבות ותפישות אלה שניתנו לביטוי "חופשית ומרצון", זאת חרף הביקורת שהושמעה נגדו במשך השנים.

תכליתו של התיקון המוצע היא לעגן בפקודה קביעה עקרונית-הצהרתית שלפיה הודאה שנגבתה בעינויים, כמפורט בסעיף 12(ג) לפקודה כנוסחו המוצע, אינה קבילה, זאת בהתאם למחויבות ישראל לפי האמנה נגד עינויים; לעגן בפקודה הוראה בעניין התוספת הראייתית הנדרשת להודאה, תוך הפניית "זרקור" למצבים מסוימים שבהם ככלל תידרש תוספת ראייתית כבדת משקל, המסבכת את הנאשם בביצוע העבירה (כמפורט בסעיף 12(ה) לפקודה כנוסחו המוצע); וכן לעגן בפקודה את ההלכה שנקבעה בפרשת יששכרוב (להלן – הלכת יששכרוב) בכל הנוגע להודאות (ראו סעיף 12(ד) לפקודה כנוסחו המוצע). כאמור,

כללי הצעת החוק המתפרסמת בזה היא פרי המלצותיה של הוועדה המייעצת לשר המשפטים לעניין סדר דין פלילי וראיות בראשות שופט בית המשפט העליון בדימוס, השופטת עדנה ארבל, ועדה אשר מונתה בידי שר המשפטים (להלן – הוועדה). הוועדה עסקה במשך כשלוש שנים בנושא של הודאת חוץ של נאשם (הודאה הניתנת שלא במסגרת ההליך שלפני בית המשפט) והגישה את המלצותיה לשרת המשפטים בחודש מאי 2015.

הרשת אדם בלא עוול בכפו, ובוודאי כזו הגוררת עמה עונש כבד, היא מן העוולות החמורות ביותר שעשויה מדינה לעולל לאזרחיה. על כן, כמאמר הרמב"ם, "יותר טוב ויותר רצוי לפטור אלק חוטאים, מלהרוג נקי אחד ביום מן הימים" (ספר המצוות לרמב"ם, מצוות לא תעשה, מצווה ר"צ). תכלית ההליך הפלילי, וכפועל יוצא – תכליתם של סדרי הדין וכללי הראיות, היא לזכות את החפים מפשע ולהרשיע את האשמים.

הודאת חוץ של נאשם היא ראייה מרכזית במשפטים פליליים. נוכח מרכזיותה של ההודאה וחשיבותה להליך הפלילי, ומנגד, נוכח החשש מפני הרשת חפים מפשע על סמך הודאה, קשה להפריז בחשיבותה של הודאת החוק המסדירה את קבלתן של הודאות במשפט פלילי – סעיף 12 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971 (להלן – פקודת הראיות).

הסוגיה של תיקון סעיף 12 לפקודת הראיות נדונה במהלך השנים בוועדות שונות, ובהן צוות בראשותו של השופט לנדי (שמינה היועץ המשפטי לממשלה דאז) אשר הציע בשנת 1985 לחוקק סעיף המסדיר את נושא הודאת החוץ, במסגרת הצעת חוק ראיות חדש; והוועדה לעניין הרשעה על סמך הודאה בלבד ולעניין העילות למשפט חוזר, בראשותו של השופט גולדברג (שמינה שר המשפטים בשיתוף עם שר המשטרה), אשר הגישה את המלצותיה בשנת 1994 (להלן – ועדת השופט גולדברג). במשך השנים גובשו כמה הצעות חוק בנושא, ואולם הן לא הבשילו לכלל חקיקה. עם זאת, הצורך בחקיקה בנושא עודנו קיים בין השאר בשל החשש מפני הרשעות שווא ומידע עכבני שנצבר בעניין זה, מחויבותיה של מדינת ישראל לפי האמנה נגד עינויים ונגד יחס ועונשים אכזריים, בלתי אנושיים או משפילים (Convention against Torture and other Cruel, Inhuman and Degrading Treatment or

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 18, עמ' 421; ס"ח התשע"ו, עמ' 308.

- (2) בסעיף קטן (א), במקום "הודיית הנאשם" יבוא "הודאת הנאשם", במקום "ניתנה ההודיה" יבוא "ניתנה ההודאה" ובמקום "ראה שההודיה" יבוא "ראה שההודאה";
- (3) בסעיף קטן (ב) –

- (א) ברישה, במקום "הודיית נאשם" יבוא "הודאת נאשם" ובכל מקום, במקום "ההודיה" יבוא "ההודאה";
- (ב) בפסקה (1), במקום "מקבל ההודיה" יבוא "מקבל ההודאה";
- (ג) בפסקה (2), בכל מקום, במקום "ההודיה" יבוא "ההודאה" ובמקום "שההודיה" יבוא "שההודאה";
- (4) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"ג) **חלופה א':** הודאת הנאשם כי עבר עבירה לא תהיה קבילה אם ניתנה בעקבות נקיטת אמצעי חקירה הכוללים עינויים, כלפי נותן ההודאה, בידי איש מרות או מי מטעמו.

חלופה ב': הודאת הנאשם כי עבר עבירה לא תהיה קבילה אם ניתנה לאחר נקיטת אמצעי חקירה הכוללים עינויים, כלפי נותן ההודאה, בידי איש מרות או מי מטעמו.

ד ב ר י ה ס ב ר

ששורשיה בהפליה מכל סוג שהוא, מקום שכאב או סבל כאמור נגרמים בידי או באישור או בהסכמה בשתיקה של עובד ציבור או אדם אחר הממלא תפקיד רשמי או בשידולו". ברוח הגדרה זו מוצע לתקן את סעיף 12 לפקודה ולהגדיר עינויים, בסעיף קטן (ו) המוצע, כ"מעשה הגורם במכוון לכאב חמור או לסבל חמור, גופני או נפשי".

ברוח ועדת השופט גולדברג הודגש כי התחייבויותיה של ישראל על פי האמנה נגד עינויים הן אחד הטעמים לצורך בתיקון סעיף 12 לפקודת הראיות, וכי על תיקון כאמור להלוים את האמנה.

מעבר להתחייבויותיה של ישראל על פי האמנה נגד עינויים, קיימת חשיבות רבה לקביעה עקרונית וברורה בחוק שהודאה שנגבתה בעינויים – דינה פסלות. יש בכך אמירה הצהרתית ערכית ראויה של המחוקק שאין להכיר בעינויים במסגרת חקירה, וכי פירוטה של חקירה שכללה עינויים לא יבואו בשערי בית המשפט. על כן, מוצע להוסיף לסעיף 12 לפקודה את סעיף קטן (ג) כנוסחו המוצע ולקבוע בו, בהתאם למחויבות ישראל לפי האמנה נגד עינויים, כי הודאת הנאשם כי עבר עבירה לא תהיה קבילה אם ניתנה בעקבות (או "לאחר") נקיטת אמצעי חקירה הכוללים עינויים, כלפי נותן ההודאה, בידי איש מרות או מי מטעמו.

בין חברי הוועדה לא הושגה הסכמה בשאלה אם יש לנקוט את המונח "בעקבות" או את המונח "לאחר" לצורך תיאור היחס בין השימוש באמצעי החקירה הכוללים עינויים לבין מתן ההודאה.

היו שתמכו בשימוש במונח "לאחר", המסתפק בכך שההודאה מאוחרת בזמן לנקיטת העינויים ומצביע בכך על זיקה מסוימת בין העינויים להודאה. זאת, בין השאר, בשל הקושי שהנאשם עלול להיתקל בו בהוכחת קשר סיבתי בין העינויים להודאה. עוד טענו התומכים בחלופה זו כי יש בכך

הצעת החוק מעניקה משקל רב לפסיקה העשירה בנושא סעיף 12 לפקודת הראיות, והיא נועדה, בין השאר, לעגן פסיקה זו בפקודה.

סעיפים (1) עד (3), 2 ו-3

מוצע להחליף את המונח "הודיה" המשמש כיום בסעיפים 12, 47 ו-54 לפקודה במונח "הודאה". על פי ההגדרות המילוניות המונח "הודאה" מתאים יותר לתיאור הודאה בביצוע עבירה, בעוד שמשמעותו המקובלת של המונח "הודיה" היא של אמירת תודה או של תפילת הודיה (ראו גם: א' הרנון, דיני ראיות, חלק שני (התשמ"ה), ה"ש 1 בעמ' 246).

סעיף (4)

לסעיף קטן (ג) המוצע

פסילת הודאה שנגבתה בעינויים: האמנה נגד עינויים אושרה בידי מדינת ישראל וכנסה לתוקף בשנת 1991. במסגרת האמנה הכוללת הגדרה רחבה של עינויים, מתחייבות המדינות החברות לנקוט את כל האמצעים הנאותים כדי לחדול מביצוע מעשי עינויים בשטחן וכן למנוע מעשים כאמור. האמנה מטילה חובות שונות על המדינות החברות בה. בכל הנוגע להודאת נחקר סעיף 15 לאמנה קובע כי "מדינה חברה תבטיח כי הצהרה אשר הוכח כי נעשתה בלחץ עינויים לא תועלה כראיה בהליכים כלשהם, בלתי אם נגד אדם המואשם בגרימת עינויים, בחזקת ראיה כי ההצהרה נעשתה".

"עינויים" מוגדרים בסעיף 1 לאמנה נגד עינויים כך: "מעשה אשר באמצעותו נגרם במכוון לאדם כאב או סבל חמור, בין אם פיזי, בין אם מנטלי, במטרה להוציא ממנו או מאדם שלישי מידע או הודאה, להענישו על מעשה שביצע, או נחשד בביצוע, הוא או אדם שלישי, או להפחיד או לאנוס אותו או אדם שלישי; או מכל סיבה

(ד) בית המשפט רשאי שלא לקבל הודאה של נאשם כי עבר עבירה, אם שוכנע שההודאה הושגה שלא כדין ושקבלתה כראיה במשפט תפגע באופן מהותי בזכותו של הנאשם להליך הוגן, בשים לב לאינטרס הציבורי בקבלת ההודאה.

(ה) (1) **חלופה א'**: לא יורשע נאשם על סמך הודאה שהתקבלה לפי סעיף זה אלא אם כן מצא בית המשפט בחומר הראיות ראייה **חיצונית** התומכת באמיתות ההודאה (בסעיף קטן זה – ראייה מאמתת);

חלופה ב': לא יורשע נאשם על סמך הודאה שהתקבלה לפי סעיף זה אלא אם כן מצא בית המשפט בחומר הראיות ראייה **חיצונית להודאה**, התומכת באמיתות ההודאה (בסעיף קטן זה – ראייה מאמתת);

ד ב ר י ה ס ב ר

הניסיון המועט יחסית בנוגע לפסילת ראיות שאינן הודאות, ואולם יודגש כי אין בעיגון המוצע של הלכת יששכרוב לגבי הודאות בלבד, בסעיף קטן (ד) המוצע, משום הסדר שלילי לגבי ראיות אחרות.

עוד דנה הוועדה באפשרות לעגן בפקודה הוראה המבנה את שיקול הדעת של בית המשפט בהחליטו אם לפסול ראייה שהושגה שלא כדין, שבמסגרתה יפורטו השיקולים השונים שעל בית המשפט לבחון כגון חומרת אי-החוקיות בהשגת ההודאה, תום לבו של החוקר, אם להודאה יש קיום עצמאי ונפרד מההפרה ועוד, זאת ברומה למודל הקיים למשל בחקיקה האוסטרלית (ראו: סעיף 138 ל-Uniform Evidence Act 1995). ואולם לבסוף, הן בשל העדר הסכמה בין חברי הוועדה על רשימת השיקולים שייקבעו בפקודה והן מטעמים מהותיים של העדפת חקיקה "פתוחה", החליטה הוועדה להמליץ על עיגון עילת הפסילה באופן כללי תוך מתן שיקול דעת רחב לבית המשפט, ועל השארת פיתוח השיקולים הקונקרטיים השונים לפסיקה המתפתחת בנושא, על פי המקרים שיובאו לפני בית המשפט.

סעיף קטן (ד) כנוסחו המוצע מסמיך את בית המשפט לפסול הודאה אם שוכנע שהיא הושגה שלא כדין ושקבלתה במשפט תפגע באופן מהותי בזכותו של הנאשם להליך הוגן, וזאת בשים לב לאינטרס הציבורי בקבלת ההודאה. ההוראה המוצעת מבטאת איוון אשר בא לידי ביטוי בפרשת יששכרוב ובפסיקה שבאה בעקבותיה, בין הצורך בהגנה על זכותו של הנאשם להליך הוגן, המגלם בחובו בין השאר ערכים ושיקולים של עשיית צדק, הגנה על כבוד הנאשם, טוהר ההליך הפלילי, הרתעה מפני פעולות חקירה פסולות בעתיד ומניעת פגיעה באמון הציבור במערכת השיפוטית, ובין האינטרס הציבורי בקבלת ההודאה, שבגדרו נכללים בין השאר ערכים ושיקולים של גילוי האמת, מניעת עבריינות, הגנה על שלום הציבור והגנה על זכויות נפגעי העבירה. יודגש כי החלוקה האמורה אינה דיכוטומית וכי בגדר האינטרס הציבורי באים גם שיקולים הנוגעים לזכותו של הנאשם להליך הוגן.

לסעיף קטן (ה) המוצע

התוספת הראייתית להודאה: הדרושה לתוספת ראייתית של "דבר מה נוסף" כתנאי להרשעה על סמך הודאה היא יציר הפסיקה (ראו למשל: ד"נ 3081/91 קזלי ואח' נ' מדינת

מסר הצהרתי הפוסל מכל וכל שימוש בעינויים ומייתר את הצורך לבחון אם ההודאה הושגה עקב העינויים. לדעתם, עצם השימוש בעינויים פוסל את ההודאה שבאה אחריו.

מנגד, היו שסברו שיש לנקוט בהקשר זה את המונח "בעקבות", המשקף גם מידה מסוימת של סיבתיות בין השימוש בעינויים למתן ההודאה, שכן בלא קשר סיבתי כאמור ייתכנו מקרים שבהם לא יהיה מנוס מפסילת הודאת אמת שנמסרה באופן עצמאי, במנותק ובלא כל קשר לאמצעי חקירה שכלל עינויים, שנקט לפני כן כלפי הנאשם. שתי החלופות נכללות בנוסח המוצע והבחירה ביניהן תיעשה בהמשך הליך החקיקה בכנסת.

לסעיף קטן (ד) המוצע

פסילת הודאה מחמת פגיעה בהוגנות ההליך: בפרשת יששכרוב נקבעה עילת הפסילה הפסיקתית שנועדה למנוע פגיעה בזכות להליך הוגן. באותה פרשה נקבע כי לבית המשפט נתונה סמכות שבישקול דעת לפסול ראיות מסוגים שונים, ובכלל זה הודאות, אשר הושגו שלא כדין בידי גורמי אכיפת החוק. עילת הפסילה מתבססת על התפישה כי קבלתה במשפט של ראייה שהושגה שלא כדין עלולה להכתים את ההרשעה ולפגוע בלגיטימיות שלה, גם אם אין חשש לאמיתותה של הראייה. קבלת הראייה עלולה להביא לכך שבית המשפט ייתפש כמי שמכשיר את הפגם ונותן ידו, לאחר מעשה, לאי-החוקיות שבהתנהגות החוקרים, והיא עלולה לפגוע בטוהר ההליך השיפוטי, באמון הציבור בו ובהגנה על כבוד הנאשם וחירותו. כמו כן, יש חשש כי השתתת הרשעה על ראייה מסוג זה עלולה ליצור תמריץ לביצוע פעולות חקירה בלתי כשורות בעתיד.

מוצע לעגן במסגרת סעיף 12 לפקודת הראיות, לגבי הודאות, את עילת הפסילה של פגיעה בזכות להליך הוגן אשר נקבעה כאמור בפרשת יששכרוב. כך, סעיף 12 לפקודה יקבע הסדר חוקי כולל לעניין קבילות הודאת חוץ של נאשם וכן יינתן ביטוי בספר החוקים להלכה משמעותית זו.

האפשרות לעגן בפקודת הראיות הוראה אשר תסדיר את עילת הפסילה הפסיקתית לגבי כל סוגי הראיות, ולא רק לגבי הודאות, נשקלה בוועדה אך לבסוף החליטה הוועדה שלא להמליץ על עיגון כאמור בשלב זה, בין השאר משום שדיוני הוועדה התמקדו בהודאות ומשום שהסדרה כאמור מעלה שאלות המצריכות בחינה רחבה ומורכבת, אשר טרם נערכה. כמו כן הוזכרו בהקשר זה הפסיקה המועטה

(2) על אף האמור בפסקה (1), התקיימה נסיבה מיוחדת מהנסיבות שלחלף, לא יורשע נאשם על סמך הודאה שהתקבלה לפי סעיף זה אלא אם כן מצא בית המשפט בחומר הראיות ראיה חיצונית המסבכת את הנאשם בביצוע העבירה:

- (א) הנאשם היה קטין בעת גביית ההודאה;
- (ב) ננקטו כלפי הנאשם אמצעי לחץ פסולים שאינם עולים כדי עינויים כהגדרתם בסעיף קטן (ו);
- (ג) הנאשם סבל בעת גביית ההודאה מלקות שכלית או נפשית של ממש;
- (ד) תיעוד הודאת הנאשם היה לקוי במידה המשפיעה על יכולת בית המשפט להתרשם מההודאה ולהעריכה;
- (ה) נסיבה אחרת שבשלה סבר בית המשפט כי ראיה חיצונית המסבכת את הנאשם כאמור נחוצה לשם הסרת ספק בדבר אמיתות ההודאה;

ד ב ר י ה ס ב ר

בתחום עולה כי אוכלוסיות מסוימות פגיעות באופן מיוחד בחקירה, וכי הסיכון להודאות שווה לגביהן גבוה באופן יחסי. כך, יש כמה משתנים שווה תאורטית או אמפירית כרלוונטיים למסירת הודאות שווא, כמו למשל גיל צעיר, אינטליגנציה נמוכה, מוגבלות שכלית והפרעות נפשיות. לגבי קטינים, למשל, נמצא כי שיעור בני הנוער בתיקים שבהם הוכח כי נמסרה הודאת שווא גבוה באופן ניכר משיעור הנאשמים מקבוצות אחרות בתיקים אלה. כמו כן, יש מחקרים שמוכיחים כי בני נוער נמצאים בסיכון גבוה יותר למסירת הודאות שווא משום שהם מגלים "כושר שיפוט לא בשל" בקבלת החלטות, דפוס התנהגות המאופיין באימפולסיביות, התמקדות בסיפוקים מיידיים ויכולת פחותה להעריך סיכונים עתידיים. בעבור מתבגרים בעלי ראיה קצרת טווח, מסירת הודאת שווא עלולה לשמש אמצעי להימלט מסיטואציה מלחיצה. יתר על כן, בני נוער רבים המוכרים למערכת המשפט אובחנו כבעלי הפרעות פסיכולוגיות שונות, כך שלמעשה הם נמצאים בסיכון כפול למסירת הודאת שווא בחקירה.

נוסף על הדרישה לראיה מסבכת במקרה שנאשם משתייך לקבוצה מיוחדת מהקבוצות הנוכרות לעיל, מוצע שתידרש ראיה כאמור גם במקרה שבו תיעוד ההודאה היה לקוי במידה המשפיעה על יכולת בית המשפט להתרשם מההודאה (פסקה (2)(ד) המוצעת). בעניין זה יוער כי לרוב תקלה טכנית בלבד לא תשפיע על יכולת בית המשפט להתרשם מההודאה ולהעריכה, וכי כל מקרה ייבחן לפי נסיבותיו.

כמו כן מוצע כי תידרש ראיה מסבכת במקרה שנקטו כלפי הנאשם אמצעי לחץ פסולים שאינם עולים כדי עינויים (פסקה (2)(ב) המוצעת).

לבסוף מוצע, בפסקה (2)(ה), כי תידרש ראיה מסבכת כל אימת שמתקיימת נסיבה – שאינה מנויה בפסקאות

ישראל, פ"ד מה(4) 458, 441 (1991) וההפניות שם. לצורך קביעת משקלה של ההודאה נקבעו בפסיקה שני מבחנים, אשר אינם מעוגנים בלשונו של סעיף 12 לפקודת הראיות: המבחן הפנימי, שלפיו נבדקים סימני האמת העולים מתוך ההודאה (ההיגיון או חוסר ההיגיון שבה, הסדר או הבלבול של הפרטים וכן הלאה); והמבחן החיצוני, שלפיו נבחנים סימני אמת חיצוניים להודאה המשליכים על אמיתותה, הם ה"דבר מה נוסף" התומך בהודאה. הדרישה האמורה לתוספת ראיתית מהווה ביטוי לתפישה החשדנית כלפי ההודאה. לפי תפישה זו, כדי לתת להודאה משקל ולהרשיע על פיה, אין להסתפק בהודאה עצמה, אלא יש לחפש אחר תוספת ראיתית.

מוצע לעגן בסעיף קטן (ה) כנוסחו המוצע, דרישה לתוספת ראיתית להודאה. על פי המוצע ברירת המחדל לתוספת הראיתית הנדרשת תהיה ראיה "מאמתת" (ראו פסקה (1)), ואולם תידרש ראיה "מסבכת" (ראיה חיצונית המסבכת את הנאשם בביצוע העבירה) אם מתקיימת נסיבה מהנסיבות המנויות בפסקה (2)(א) עד (ד) של אותו סעיף קטן (וכן אם מתקיימת נסיבה אחרת שבית המשפט סבור שנדרשת בשלה ראיה מסבכת לשם הסרת ספק בדבר אמיתות ההודאה).

יודגש, כי הוויתור על המונח "דבר מה נוסף" ועל המונחים האחרים השגורים בפסיקה בהקשר זה כגון "דבר לחיזוק" וראית "סיוע", והשימוש במונחים "ראיה מאמתת" וראיה מסבכת, לא נועדו להביא לשינוי במהותן של הדרישות שנקבעו בפסיקה. מוצע לעשות שימוש במונחים "ראיה מאמתת" וראיה "מסבכת", אשר אף בהם נעשה שימוש בפסיקה בהקשר זה, מאחר שהם מדויקים ובהירים יותר.

לעניין הדרישה המוצעת לראיה מסבכת בהתקיים נסיבות מסוימות יצוין, כי מהמחקר ומהניסיון שהצטרב

(3) **חלופה א':** על אף האמור בפסקה (2), רשאי בית המשפט להסתפק, לצורך הרשעת נאשם על סמך הודאה שהתקבלה לפי סעיף זה, בראיה מאמתת, אם מצא שאין בנסיבה המיוחדת כאמור באותה פסקה כדי להשפיע על אמיתות ההודאה.

חלופה ב': על אף האמור בפסקה (2), רשאי בית המשפט להסתפק, לצורך הרשעת נאשם על סמך הודאה שהתקבלה לפי סעיף זה, בראיה מאמתת, מטעמים מיוחדים שיירשמו.

(1) בסעיף זה –

“איש מרות” – בעל סמכות אכיפה על פי דין;

“עינויים” – מעשה הגורם במכוון לכאב חמור או לסבל חמור, גופני או נפשי;

תיקון סעיף 47	2.	בסעיף 47(א) לפקודה, במקום “הודיה בעובדה” יבוא “הודאה בעובדה”.
תיקון סעיף 54	3.	בסעיף 54 לפקודה, ברישה, במקום “הודיית בעל דין” יבוא “הודאת בעל דין”.

ד ב ר י ה ס ב ר

להיות “חיצונית להודאה”. החלופה הראשונה המוצעת לעניין זה מבקשת להשאיר לשיקול דעת בית המשפט את השאלה אם הראיה תהיה חיצונית להודאה או חיצונית לנאשם. יצוין, כי אף המלצות ועדת השופט גולדברג כללו דרישה ל“ראיה חיצונית”.

שנית, בפסקה (3) מוצעות שתי חלופות לנסיבות שבהן יסתפק בית המשפט בראיה מאמתת, במקרים שבהם, ככלל, נדרשת על פי המוצע ראיה מסבכת – לפי החלופה הראשונה בית המשפט יוכל לעשות זאת “מטעמים מיוחדים שיירשמו”, ולפי החלופה השנייה הוא יוכל לעשות זאת “אם מצא בית המשפט שאין בגורם מהגורמים המנויים בסעיף כדי להשפיע על אמיתות ההודאה”.

מאחר שבשני עניינים אלה לא הגיעו חברי הוועדה לכלל הסכמה, מוצע לתת ביטוי בהצעת החוק לשתי החלופות המתוארות לעיל, בכל אחד משני העניינים, בהיותן חלופות המשקפות עמדות מרכזיות בוועדה, ולהותיר את הבחירה בין החלופות להליך החקיקה בכנסת.

משנה (א) עד (ד) של פסקה (2) המוצעת – שבשלה הדבר נדרש, לדעת בית המשפט, לשם הסרת ספק בדבר אמיתותה.

כאמור, מוצע כברירת מחדל לדרוש ראיה “מאמתת” לשם הרשעה על סמך הודאה, זאת אלא אם כן מתקיימת לגבי הנאשם נסיבה מיוחדת מהנסיבות המנויות בפסקה (2) המוצעת, כמפורט לעיל, שאז תידרש על פי המוצע תוספת ראיתית מחמירה יותר, המסבכת את הנאשם בביצוע העבירה.

עם זאת מוצע, בפסקה (3), להעניק לבית המשפט שיקול דעת להסתפק בכל זאת – גם בהתקיים נסיבה מיוחדת כאמור – בראיה מאמתת, בשל נסיבות גביית ההודאה או תוכנה. דוגמה למקרה כזה היא הודאה בעלת משקל פנימי רב של קטין על סף הבגירות.

בשני עניינים בסעיף קטן (ה) המוצע, מוצעים שני נוסחים חלופיים:

ראשית, בפסקה (1), מוצעות שתי חלופות לעניין הדרישה לראיה מאמתת. לפי חלופה אחת, הראיה הנדרשת צריכה להיות ראיה “חיצונית”, ולפי החלופה השנייה עליה

